

Bài 5

Mến Thánh Giá (1)

*Tên gọi « Mến Thánh Giá »
Lúc lên chín tuổi
Tại Bassora tháng 4 năm 1661*

Tên gọi « Mến Thánh Giá » trong các bản văn tiếng Pháp của Đc Lambert là « Amateurs de la Croix » hoặc « Amantes de la Croix ». Và trong các bản tiếng La Tinh của ngài là « Amantium Crucis ». Trong các bản văn chữ quốc ngữ, hồi xưa là « Mến Cu Rút » hay « Mến Câu Rút », nay là « Mến Thánh Giá ».

Tên gọi « Mến Thánh Giá ».

Chúng tôi không hề biết tên gọi này như thế nào trong tiếng Việt hồi thế kỷ thứ 17. Lý do là chúng tôi chưa thấy được một bản văn nào thời đó có ghi tên gọi này bằng chữ Hán, chữ nôm hay chữ quốc ngữ.

Bản văn chữ quốc ngữ đầu tiên có nêu tên gọi trên mà chúng tôi thấy được là một bài kinh cầu nguyện. Kinh cầu này được viết trong tập sách viết tay, tựa là *Bổn Ba Ngôi*. Tập sách này hiện được lưu giữ trong Kho Thư Văn của Hội Thừa Sai Paris, tập số 1100. Và kinh cầu có ghi chú tên gọi « Mến Cu Rút » nằm ở trang 412-414. Tập sách không ghi ngày tháng, nhưng chúng tôi nghĩ rằng vào khoảng tiền bán thế kỷ thứ 18, tại giáo phận Tây Đàng Ngoài.

« [...] Tôi lại xin cho Đức thánh Papa trị thánh Ighêrêgia càng ngày càng thịnh, cùng các vua chúa các nước có đạo hoà thuận yêu nhau, cùng xin Đức Chúa Giêsu phù hộ cho đức vua đức chúa nước Anam này trị nước cho vững bền và các quan quyền được mọi sự lành đời này và đời sau. Lại xin phá dứt các chước kẻ dữ muốn lòng làm nguy, thì trở ra hiền lành làm tôi vua chúa hết lòng hết sức, cùng xin cho đạo thánh Đức Chúa Blời một ngày một rộng sáng ra cho cả và thiên hạ đều biết chúa sinh nên muôn vật mà thờ phượng cho ngày sau được rồi linh hồn ở trên thiên đàng đời đời.

Tôi lại xin Đức Chúa Giêsu hằng phù hộ gìn giữ thêm sức mạnh cho Đức thầy cả Vít vồ cùng thầy cả Vicariô chúng tôi cùng các thầy cả sacerdote cùng các thầy giảng, các kẻ giúp việc nhà Đức Chúa Blời cùng các chị em Mến cu-rút Đức Chúa Giêsu cùng các bốn đạo ở khắp thiên hạ được mọi sự lành nhất là kẻ chịu khốn khó vì sự đạo cùng kẻ mắc phải tội trọng trở lại ăn năn nên cùng kẻ rình sinh thì được khỏi chước quỷ, tôi lại xin cho cha mẹ anh em họ hàng làng nước nhà tôi được mọi sự lành linh hồn và xác giữ đạo thánh Đức Chúa Blời cho trọn, sau nữa tôi lại xin cho các linh hồn ở lửa giải tội trước hết là những linh hồn các thầy cả các thầy giảng đã dạy dỗ chúng tôi xưa nay cùng ông bà cha mẹ anh em họ hàng bạn hữu cùng những kẻ đã làm ơn cho tôi xưa nay được nghỉ an trên thiên đàng... »

Sau kinh cầu trên, còn có hai bản luật viết tay chữ quốc ngữ của dòng Mến Thánh Giá mà chúng tôi gặp thấy, vẫn tại Kho Thư Văn của Hội Thừa Sai Paris : « Phép dòng chị em mến câu rút Đức Chúa Giêsu »^{*1} và « Sách phép dòng chị em mến Câu rút Đức Chúa Giêsu » (do « Carolus Cao ký »)^{*2}. Hai bản này có lẽ thuộc khoảng cuối thế kỷ thứ 18. Cả hai đều viết tên gọi là « Mến Câu Rút ».

Năm 1895, khi cố Ravier Khánh cho in bộ *Sử Ký Thánh Yghêregia*, tại Ninh Phú Đường, ngài gọi là « mến câu rút » (tập III, trang 254-255).

Bản luật dòng chữ quốc ngữ được in lần đầu là tại Kê Sở năm 1907, vẫn với tên gọi « Mến Câu Rút » : « Phép nhà Chị em mến Cau rút Đức Chúa Giêsu »^{*3}.

Còn về bản luật dòng bằng chữ nôm, in ra năm 1869, tên gọi trên vẫn là « Mến Câu Rút ». Bản chữ nôm này, thư viện Á Đông tại Paris còn lưu giữ được một bản^{*4}.

Chúng tôi chưa biết vào thời nào thì tên gọi « Mến Câu Rút » đã đổi thành « Mến Thánh Giá ».

Tuy nhiên, bài này không có ý tìm hiểu về từ ngữ « Mến Thánh Giá », nhưng là tìm hiểu về đặc sủng « Mến Thánh Giá » nơi Đc Lambert.

Lúc lên chín tuổi.

Đức cha Lambert đã cho chúng ta biết là hồi ngài lên 9 tuổi, tại Lisieux, ngài có được hình ảnh về những tu sĩ mang tên « Mến Thánh Giá ». Chuyện này, chúng ta đã có dịp tìm hiểu rồi và chúng ta thắc mắc : danh xưng « Mến Thánh Giá » do đâu mà ra ? Từ đâu mà đưa trẻ mới lên chín tuổi đã nghĩ ra được tên gọi « Những Người Mến Thánh Giá » trong tâm trí của cậu rồi ?

Danh từ « Mến Thánh Giá » với nghĩa là những người yêu mến Thánh Giá của Chúa Giêsu có vẻ tương đối quen thuộc vào thời đấy. Bởi vậy, ta gặp từ ngữ đó nơi thánh Phanxicô de Sales^{*5}, hay thánh Vinh Sơn^{*6}, hay trong giới thân bí^{*7} lúc ấy. Và quen thuộc nhất là trong sách « Gương Phức » :

« Ít người mến Thánh Giá : Giờ đây rất có nhiều người muốn lên Thiên đàng với Chúa Giêsu, nhưng rất ít người vác khổ giá với Chúa... » (quyển II, chương 11)

Theo ý kiến của cha Jean Guennou, cậu bé Lambert de la Motte, lúc lên 9 tuổi, đã nghĩ tới tên gọi này là vì cậu đã gặp được tên ấy khi nghe đọc sách Gương Phức^{*8}. Rất tiếc rằng chúng ta lại không tìm ra được dấu vết gì nơi Đc Lambert hầu chứng minh giả thuyết trên của Jean Guennou.

¹ Chúng tôi gặp được tập sách viết tay chữ quốc ngữ này, tựa là : *Phép Dòng Chị Em Mến Câu rút Đức Chúa Giêsu*, tại Kho Lưu Trữ Thư Văn của Hội Thừa Sai Hải Ngoại Paris. Tài liệu để trong hộp giấy mang tên : Lambert de la Motte 0001. n°1, gồm 43 trang, khổ A5 (14,8 x 21cm).

² Lưu giữ tại AMEP, tập số 1154.

³ Lưu giữ tại Thư viện Á Đông : Bibliothèque Asiatique, 28 rue de Babylone, 75006 Paris.

⁴ Bibliothèque Asiatique (28 rue de Babylone, 75006 Paris).

⁵ Bài giảng Ngày Ấp Lễ Các Vua : « La religion est un mont de Calvaire, où **les amateurs de la croix** se trouvent et font leur demeure. »

⁶ Louis Abelly, *Vie de S. Vincent de Paul, instituteur et premier supérieur de la Congregation de la Mission et des Filles de la Charité*, Paris, Lebel, 1854, trang 461 : « C'est ainsi qu'ont coutume d'en user les serviteurs de Jésus-Christ, **les amateurs de la croix**. »

⁷ Angélique de Saint Jean Arnauld d'Andilly, *Conférences sur les Constitutions du Monastère de Port-Royal du Saint Sacrement*, Autrecht, 1760, trang 346 : « ... Ils voient que nous sommes véritablement des **amateurs de la Croix**, ils nous aident à passer, et nous laissent entrer en la société des Saints, qui ont eu part à la Croix, au combat, comme à la victoire de Jésus-Christ. »

⁸ Jean Guennou, *Missions Étrangères de Paris*, Paris, Fayard, 1986, trang 123.

Đc Lambert yêu mến Đức Giêsu Kitô chịu đau khổ và chịu đóng đinh. Đó là cái ơn Chúa ban riêng cho ngài, gọi là đặc sủng Mến Thánh Giá. Ngài hay viết trên đầu mỗi lá thư câu : « Ước mong Đức Giêsu-Kito Chịu-Dóng-Đinh là đối tượng duy nhất của tâm hồn chúng ta ». Ngài đã xin Tòa Thánh cho lập Hội Dòng Tông Đồ với ý định quy tụ tất cả các thừa sai theo linh đạo Mến Thánh Giá. Ngài đã sáng lập hội dòng nữ tại Việt Nam mang tên Mến Thánh Giá theo linh đạo này.

Chúng ta sẽ nhìn xem ngài đã khai triển và phổ biến đặc sủng Mến Thánh Giá như thế nào.

Tại Bassora tháng 4 năm 1661.

Ngài rời quê hương đi truyền giáo ngày 27.11.1660, cùng với cha Jacques de Bourges và cha François Deydier.

Bốn tháng sau, ngày 30.3.1661, họ tới được thành phố Bassora thuộc xứ Irak. Họ xin tạm trú nơi cộng đoàn các tu sĩ dòng Cát Minh người Ý nơi đây. Vào dịp dừng chân trên ba tuần lễ này (30.3-22.4.1661), Đc Lambert viết bài « *Suy nghĩ về các đức tính của những người đi truyền giáo Trung Hoa* »^{*9}.

Cái suy nghĩ của ngài không trừu tượng, lý thuyết, nhưng từ kinh nghiệm đã gặp. Ngài viết :

« Đức hạnh của các thừa sai đòi hỏi không những một quyết tâm chân thành sống đời hoàn thiện, mà còn phải có thực tập trước khi bước chân vào việc truyền giáo cao cả. Vì thế, chẳng nên bằng lòng một người có thiện chí, có lòng sốt sắng và đạo đức ; người ấy còn cần sống qua mười năm liên tục trong việc nguyện ngắm thân tình với Chúa và trong việc phục vụ tha nhân. Chẳng được vậy, thật đáng sợ rằng những thừa sai sẽ giảm sút đời sống nội tâm của mình.

Còn một lý do nữa khiến chúng tôi ao ước được những hạng người như trên. Trong đời hoàn thiện, khi chưa ra khỏi tập viện lòng đạo đức, người ta chắc chắn sẽ rơi vào tâm trạng do dự đắn đo, vào những nản chí, nghi vấn về ơn gọi mình, ngạc nhiên thấy không thể tiếp tục những thực hành bình thường của mình. Ở đây, phải từ bỏ tất cả mọi con đường riêng của mình, phải sống trong tự do, có một con tim rộng mở, và phải tin rằng mình sẽ gặp thấy trên đường đi tất cả những gì cần thiết cho sự hoàn thiện theo bậc sống mình ; sau nữa, phải thâm tín rằng chính trong việc từ bỏ phó thác như vậy mà ta tôn thờ Thiên Chúa trong tinh thần và trong sự thật.

Tôi nói rằng chính trong tình trạng đó mà ta hành động với một sự tự do tinh thần đích thực. Tự do này hệ tại vào việc ta liên tục đặt đề tinh thần của ta trôi theo tinh thần của Thiên Chúa. Thiên Chúa liên li linh động tinh thần chúng ta, Ngài lấy tinh thần của Ngài mà mặc lên tinh thần của chúng ta, đến nỗi tinh thần của chúng ta không còn sinh hoạt bằng sức riêng mình nữa, Thiên Chúa ngự trị hoàn toàn nơi tinh thần của chúng ta rồi. Và ta có thể nói rằng một tâm hồn phó thác như thế thì tiếp tục hy lễ mà Đáng Cứu Thế đã khởi sự lúc Ngài nhập thể và sẽ tiếp tục trong các tâm hồn trung tín một cách tuyệt diệu cho tới ngày tận thế, bằng phương cách hoạt động do chính Ngài thực hiện trong những tâm hồn đó.

Khi linh hồn ta thu nhỏ vào trạng thái hạnh phúc như thế, ta có thể nói ta không còn sống nữa, ta luôn thực hiện thánh ý Thiên Chúa, theo gương Chúa chúng ta như lời đã nói : « *Ngài đã không chiều theo sở thích của mình* » (Rm 15, 3) ; nhưng Ngài luôn

⁹ *Réflexion sur les qualités des missionnaires de la Chine* : AMEP, tập 121, trang 610.

luôn làm những gì Cha Ngài muốn : « *Tôi hằng làm những điều đẹp ý Người* » (Gioan 8, 29).

Đây là mấy lời về tâm trạng đáng ao ước cho các vị đi truyền giáo Trung Hoa.

Khi ra khỏi nước Pháp với các đức hạnh kể trên, người đi truyền giáo còn thiếu nhiều điều nữa để sống hoàn thiện theo địa vị mình, những điều mà họ sẽ chẳng học hỏi được tại nơi họ sinh trưởng. Bởi vì Chúa chúng ta còn nhiều sự để nói với họ qua những con đường mà họ sẽ không thể nào theo nổi trong chính quê hương riêng của họ, đúng như lời đã nói : « *Thầy còn nhiều điều phải nói với anh em. Nhưng bây giờ, anh em không có sức chịu nổi* » (Gioan 16, 12).

Nhưng sau tất cả mọi sự, phải tin vững rằng nếu họ trung thành đón nhận mọi sự quan phòng, hay đúng hơn, tất cả những tác động của Thiên Chúa mà chắc chắn sẽ xảy đến trên hành trình của họ, với lòng nhân hậu vô bờ bến, Thiên Chúa sẽ cho họ khám phá ra những bí ẩn cao siêu của Kitô giáo. Những bí ẩn này được giấu kín nhiều hay ít là tùy theo mức độ mà ta từ bỏ mọi sự và từ bỏ chính con người mình, và tùy theo mức độ chúng ta theo chân Chúa, qua những lời khuyên dạy đẹp đẽ và vững vàng trong thánh Phúc Âm của Ngài. »

Người ta nhận thấy gì nơi bài suy nghĩ viết tại Bassora trên đây ?

Ta có thể nhận thấy rằng :

- Đức cha đặt rất nặng vấn đề cầu nguyện chiêm niệm : « *cần sống qua mười năm liên tục trong việc nguyện ngắm thân tình với Chúa* ».
- Phải sống từ bỏ chính mình và phó thác vào Chúa : « *chính trong việc từ bỏ phó thác như vậy mà ta tôn thờ Thiên Chúa* ».
- Đức cha là con người thần bí : « *liên tục đặt để tinh thần của ta trôi theo tinh thần của Thiên Chúa* ».
- Đề trở thành thừa sai, kinh nghiệm cụ thể là điều quan trọng : « *Chúa chúng ta còn nhiều sự để nói với họ qua những con đường mà họ sẽ không thể nào theo nổi trong chính quê hương riêng của họ* ».

Bài suy nghĩ tại Bassora này là bản văn đầu tiên mà chúng ta học hỏi. Với những bài kế tiếp, từ từ chúng ta sẽ nhận ra rõ hơn đâu là đặc sủng mà Thiên Chúa đã ban cho Đức cha Lambert, đặc sủng mà chúng ta gọi là đặc sủng Mền Thánh Giá.

< >